

***Provisionalitat* - Toni Sala**

Toni Sala havia publicat tres llibres de narrativa que havien tingut pocs lectors però entusiastes quan, el 2001, va tenir la pega d'obtenir un èxit esclatant amb *Petita crònica d'un professor a secundària*. Aquest llibre va ser el primer d'una segona etapa en què Sala va mirar de conciliar èxit comercial i qualitat literària, en la zona on el periodisme s'ajunta amb la literatura. El 2010 la novel·la *Marina*, seguida ara pels dos relats inclosos a *Provisionalitat*, mostra indicis d'una tercera etapa, vinculada als orígens. Quinze anys després del primer llibre, *Entomologia*, Toni Sala conserva la curiositat pels mateixos àmbits: el càstig, la penitència, la renúncia. L'estil es manté precís i contundent, amb algun arabesc ben trobat. Mentrestant, l'autor ha guanyat experiència. La curiositat és la de l'entomòleg, però la mirada incorpora més compassió.

En el primer relat, *El cotxe*, un personatge recorda una aventura sentimental mal resolta que es va esdevenir anys enrere, quan estudiava a la universitat. Els protagonistes no són la parella d'aleshores, sinó el jove inexpert que s'obsessiona amb un detall irrellevant, i l'home madur que evoca uns errors que ara no cometria. Part de l'atractiu es troba en la distància que separa les dues manifestacions del mateix personatge.

El protagonista del segon relat -que dona títol al llibre- és un ancià que no està segur d'haver pres les decisions correctes. Si *El cotxe* s'inicia en un cementiri, el detonant de *Provisionalitat* és un tumor cerebral. El primer relat és més líric i condescendent, mentre que el segon té com a rerefons la pederàstia. Els protagonistes podrien ser la mateixa persona, separada per unes dècades: comparteixen la tendència a furgar en el passat sense gaire alegria, i a utilitzar les parelles com a McGuffins útils per analitzar els abismes interiors.

“Cada generació es supera... La maldat creix però el bé està estancat”, llegim a *Provisionalitat*. Com Ponç Puigdevall, Toni Sala troba la bellesa en la desolació. És curiós que aquests dos autors nasquessin amb pocs anys de diferència a Sant Feliu de Guíxols, com si aquesta població proporcionés una lucidesa amarga que es pot transmutar en la millor literatura d'avui. En un altre llibre que acaba d'aparèixer, *Notes sobre literatura*, Toni Sala retrata un altre guixolenc il·lustre, Gaziell, com un home “obsessionat amb les seves idees, prenent comiat d'un món perdut”.

Corren temps confusos per a la literatura. L'únic criteri indiscutible són les xifres de venda, on sembla que el sintagma “interès humà” ha substituït adjectius més exactes com “curiosi” o “xaró”. Un malentès recorre Europa: la ficció té com a missió ensucrar sense maldecaps l'oci dels lectors mandrosos. Per contra, Toni Sala sembla haver assumit que, com deia Kafka, l'objectiu d'un llibre és donar un cop de puny al crani del lector. En el benentès que no tots els cops de puny són recomanables, sinó només els que ens arriben embolicats amb el guant de la qualitat.

Toni Sala s'ha especialitzat en la domesticació de dimonis. En comptes d'evadir-se cap a terrenys amables, opta per enfrontar-se al mal de cara, no sé si per transcendir-lo o per desactivar-lo. Tant és. El resultat està a la vista. Dels seus llibres en sortim

dolorosament agraïts, ja que ens ensenyen una part de nosaltres mateixos: aquella part que a vegades preferiríem amagar.